

V. Erik dán király nagy szabadságlevele (Håndfæstning, 1282. július 29.)¹

Erik, Isten kegyelméből a dánok, vendek és gótok királya, tudtára adjuk mindenkinek, aki ezt olvassa, a dolgok örök emlékezetéül.

Egyértelművé akarjuk tenni a jelenlévők és az eljövendők számára is, hogy az Úr ezerkétszáznyolcvankettedik esztendejében Szent Olaf napján Nyborgban, országunk legjobb embereinek tanácsára elrendeltük, amint azt ugyanezen emberek tanácsára a Vordingborgban tartott ülésen megígértük,

- [1] hogy minden évben nagybőjt időszakának közepén a parlamentet, amit *Hofnak* neveznek, tartozzunk megülni;
- [2] szüntűgy senkit nem szabad fogságba ejteni, hacsak bűnösségét jog szerint önként be nem ismerte, törvényesen el nem ítélték vagy tetten nem érték olyan cselekedetben, amely miatt e haza törvényei szerint életét vagy tagjait kell veszítenie; ámde a törvényesen elítéltnek legyen annyi ideje elmenekülni az országból, amennyi a jogkönyvekben áll;
- [3] szüntűgy senkit ne ítéljenek semmilyen cselekmény miatt pénzbeli vagy más büntetésre bármely más okból, mint ahogy az a törvényekben áll, és törvényes ítélet nélkül senkit ne bírságoljanak meg;
- [4] szüntűgy senki ne kaphasson királyi levelet semmilyen okból másokkal szemben, ha ügyét előzetesen a gyűlésen ki nem vizsgálták és meg nem vitatták. Ha viszont valaki az ekként megszerzett első királyi levelet figyelmen kívül hagyná, azon a bírságon felül, amelyre ítélték, a panaszosnak egy, a királynak három márkát fizessen, és ugyanígy történjék a második és harmadik esetben is. Ha pedig valaki negyedszer is így cselekedne, a panaszosnak három, a királynak negyven márkát fizessen, és ha ingó javai nincsenek, csak földje, akkor a király

¹ A fordításhoz felhasznált latin és dán nyelvű szöveg: Møller Jensen, J., Porsmose, E. (2012) *Danehoffet og Håndfæstningen 1282*. Potentialet i et stykke unik Danmarkshistorie. *Nyborg – før & nu*. Årg. 15/ 21–43., 36–40.; német nyelvű kivonatos fordítás: Tamm, D., Schubert, W. – Jørgensen, J. Ulf. (2008) (eds.): *Quellen zur danischen Rechts- und Verfassungsgeschichte (12.-20. Jahrhundert)*. Rechtshistorische Reihe 363. Frankfurt am Main, Peter Lang, 55–57. (9. sz. forrás). A szöveghez fűzött magyarázatokat lásd a kötetben szereplő tanulmányban.

tisztviselője tanácsolja azt neki, hogy adja el a földjét egy hónapon belül annyiért, amennyiből a *bondét* és a királyt ki tudja fizetni, és ha ezt nem teszi meg, akkor a király tisztviselője a jószág felmérése után annyit és ne többet vegyen el az említett földből, amennyi a királyt és a *bondét* megilleti, ha pedig a föld nem nyújt elegendő fedezetet a bírságra, a hiányt a király és a *bonde* egyaránt, arányos részben viselje. De ha bárki igazságtalanul és a fent mondottakkal ellentétesen szerez levelet, fizessen a *bondénak* három márkát és a királynak is ugyanannyit.

- [5] Ezenfelül elrendeljük, egyben meg is ígérjük, hogy a boldog emlékezetű Valdemár király törvényeit, úgy, ahogy azok az ő jogkönyveiben állnak, sértetlenül megtartjuk, és minden olyan visszaélészerű gyakorlatot és szokást, melyek e törvényekkel ellentétesek, ideértve különösen azokat, amelyeket utóbb jegyeztek le, mint mindenben érvénytelenet visszavonunk: mindenekelőtt senki sem köteles a saját *herredének* határain túlra élelmet szállítani sem nekünk, feleségünknek és gyermeinknek, sem *drostunknak*; ám ha valaki nem teljesíti az *ægtet*, a király tisztviselője béreljen egy szekeret, a mulasztó pedig fizesse meg annak árát és azonfelül további három márkát.
- [6] Szintúgy, hogy a bennünket megillető *studkornt* Szent András ünnepe minden tartomány szokása szerint kell megfizetni.
- [7] Szintúgy a *bondékat* nem szabad arra kényszeríteni, hogy udvarházakat, malmokat vagy bármi más dolgot építsenek vagy állítsanak helyre, hacsak végszükség nem hozza; és ezekben az ügyekben is úgy kell eljárni, ahogy az Valdemár idején szokás volt.
- [8] Senkit nem szabad semminemű büntetés terhe mellett arra kényszeríteni, hogy a király asztalához libát, csirkét vagy más ajándékokat hozzon azon felül, ami Valdemár idején szokásban volt, de ajándékot vagy ingyenes juttatást lehet kérni.
- [9] Szintúgy jogukban áll azoknak a *bondéknak*, akiknek saját földjük van, saját bérlőik közül intézőt felfogadni; úgy azonban, hogy a királynak megadják, ami a saját földjeik után őt megilleti.
- [10] Szintúgy nem szabad más földjére építkeznünk, kivéve, ha a tulajdonos ahhoz hozzájárul, és ez az ő akarata.
- [11] Szintúgy a tisztviselőink senkit saját színük elé nem, csak az illetékes gyűlés elé idézhetnek.

- [12] Szintúgy szabadságleveleink és privilégiumaink továbbra is érvényben maradnak, kivéve, ha az országos gyűlésen hű embereink előtt igazolni nem tudjuk, hogy azokat nyomós okunk van visszavonni.
- [13] Szintúgy senkit a földjétől semmilyen bűncselekmény miatt meg nem szabad fosztani, ha a *worthhælek* esküje mellett felségsértés miatt nem ítélték el, a fent említett kiközösítés esetét kivéve.
- [14] Szintúgy be akarjuk tartani a hajótörésekre vonatkozó rendelkezéseket, úgy, ahogy azok a jogkönyvekben állnak.
- [15] Szintúgy nem szabad új terheket róni az országunkba látogató kereskedőkre vagy sajátjainkra, hanem élvezniük kell mindazon szabadságokat, amelyeket a régi idők szokásai szerint élveztek, és mindazon vámok, amelyek Skanørben fennállnak, ezután is érvényben maradnak.
- [16] Szintúgy, ha valaki bármilyen, igazságtalanul elfoglalt jószág miatt be akar panasolni bennünket, az ügyet a soron következő országos gyűlésen hű embereink tanácsára és döntésére fogjuk bízni.
- [17] Szintúgy azt akarjuk, hogy senki ne vendégteljesse meg magát sem kolostorban, sem egyházi személyekkel vagy laikusokkal illetlen módon, hanem elégedjen meg annyival, ami a ház urának van, és amit ő neki adni akar. Ha valaki mégis arra vetemedne, hogy erőszakkal ennél többet vesz magához, a károsultnak, ha egyházi személy, álljon jogában ezt az erőszakos cselekedetet haramiaságnak vagy rablásnak tekinteni, az elkövetőjét kiátkozni, ha pedig a károsult világi személy, haramiaságként vagy rablásként megítélni.
- [18] Szintúgy Dánia egyházának élveznie kell mindazon szabadságokat, amelyek valaha Valdemár király idején is virágoztak, aki e szabadságokat mindenben sértetlenül meg kívánta őrizni.

S hogy mindaz, ami itt áll, és az itt leírt minden egyes rendelkezés érvényesen és szilárdan fennmaradjon, a tiszteletreméltó Jens lundi érsek úr, Peder viborgi püspök úr, Tyge aarhusi püspök úr, Tyge ribei püspök úr, Svend børglumi és Ingvar roskildei püspök urak, Jakob és Jens megválasztott és megerősített slesvigi és odensei püspök urak, valamint Otto ravensbergi gróf úr és a rostocki Valdemar úr saját pecsétjeiket a miénkkel együtt a jelen levél alá függesztették.

Kelt Nyborgban, a fent említett évben és napon.

(Képes György fordítása)